

Dices 4. Si sufficit identitas inadaquata inter subiectum, & prædicatum, veræ erunt iste propositiones: *Petrus est exercitus: Petrus est omnis homo: Anima est homo: sed hoc est falsum: ergo. Resp. neg. ma.* In duabus prioribus propositionibus prædicatum non supponit disjunctivæ: sed in prima collectivæ; quia *exercitus* est terminus collectivus: in secunda prædicatum supponit distributive; quia additum est signum distributivum *omnis*: in tertia autem non datur identitas inadaquata alicujus partis subiectivæ termini universalis, cui conveniat tota ratio prædicati: sed tantum datur identitas inadaquata partis physicæ, cui non competit tota ratio prædicati; nam animæ non convenit tota ratio significata per prædicatum *homo*, quæ tamen ratio tota convenit Petro.

521. Dices 5. Ergo tantum unum ex pluribus singularibus identificatur cuilibet individuo. Resp. dist. illatum, realiter, & a parte rei. conc. illat. præcisive, & in statu intentionali. neg. illatum. In statu reali utique non potest uni, e. g. Petro, identificari plus, quam unum individuum: at non ita in statu intentionali; cum enim cognitio confusa non discernat usum individuum ab altero, nec representet unum præ altero: sed representet omnia per modum unius, & hoc ipsum unum, sive totam rationem universalis, e. g. hominis, præcisive prædicet de Petro, ita, ut vi talis prædicationis non affirmetur, Petro identificari unam individuum potius, quam alterum, imo nec affirmetur, identificari ei potius unum, quam plura, sed indeterminate, & præcisive affirmetur identificari omnia, dici potest, totum universale, sive plura, aut omnia, speciei humane individua, Petro in statu intentionali, ac in sensu præcisivo inesse, atque in eodem sensu, ac statu ei identificari: & eodem modo discurrendum est de aliis quibusvis singularibus, de quibus aliquod qualecumque universale prædicatur.

Quidam recentiores, ut totam hanc difficultatem declinent, dicunt, universale esse quandam intentionem, seu conceptum, a cognitione distinctum, seu quasi idolum (de quo supra n. 438.) quod representet e. g. hominem ut sic, seu neque unum, neque mul-

multiplicem: addunt, hanc intentionem identificari tam multis, quam uni, non quidem realiter, sed representative: sicut in Summulis dicitur, quod definitio formalis representative convertatur cum definito formali. Sed imprimis hic conceptus, seu idolum, distinctum a cogitatione, & speciebus (quæ non se habent ut quod, seu per modum objecti, sed tantum ut quo, seu per modum applicationis objecti) prorsus gratis confingitur: dein auctores per identitatem universalis nunquam intellexerunt tantum representative talem: sicut per ejus unitatem non intellexerunt unitatem similitudinis: certe non fuisset opus tanto labore, & studio, ad inveniendam identitatem representativam, quæ cuilibet obvia est.

522. Ob. 5. Si cognitio confusa naturam multiplicem tantum facit intentionaliter unam, tunc non facit eam unam in ea ratione, in qua est multiplex: sed debet hoc facere: ergo. Resp. neg. ma. Unitas universalis non debet facere, ut natura sit realiter, seu in statu reali una; nam sic tolleretur multiplicitem, nec universale amplius esset aptum inesse multis: sed unitas hæc debet tantum facere, ut natura non appareat multiplex, sive ut intentionaliter, seu in statu intentionali sit una. verbo: illa eadem ratio, e. g. natura, seu essentia humana, quæ realiter est multiplex, debet intentionaliter esse una, & sic idem universale, sub eadem ratione, id est, sub eadem natura, aut essentia, in diverso statu accepta, est simul multiplex, & unum.

Ubi notandum, quod, quando dicitur *sub eadem ratione*, non intelligatur *sub eodem statu reali, vel intentionali*: sed intelligatur *sub eadem natura, essentia*, seu, ut ajunt, *sub eadem re significata per nomen, sive per terminum universalem*, e. g. *sub eadem ratione hominis, vel essentia humana*: quæ ratio, vel res, dein accipi potest, sive secundum statum realem, sive secundum statum intentionalem.

ARTICULUS V.

An Universale maneat in Actuali Prædicatione.

523. **A**uctores, qui nobis consentiunt in præcedente conclusione de universali, per cognitionem consulam constituto, facile etiam admittunt, universale fieri per simplicem aliquam apprehensionem, seu primam mentis operationem, e. g. per terminum *homo*, *animal*; cum enim actus talis sit perfecte confusus, representat plura per modum unius. Non autem debent addi termini *omnis*, *nihilus*, *aliquis*, aut similes; cum ratione istorum terminorum, seu, ut etiam vocantur, signorum, universalium, vel particularium appositorum, tales apprehensiones non amplius perfecte præscindant a pluralitate, vel unitate numerica.

524. Facile etiam admittitur, quod fiat universale per aliquam secundam mentis operationem, seu propositionem, in qua termini æque late patententes ponuntur, tam ex parte subiecti, quam ex parte prædicati, e. g. per hanc propositionem: *Homo est animal rationale*: quia in talibus propositionibus perfecte, & æqualiter, tam ex parte subiecti, quam ex parte prædicati, præscinditur ab omni pluralitate, & unitate numerica. Controversia autem præcipue est, an in propositione, in qua terminus superior, seu latius patens, prædicatur de inferiore, seu minus late patente, e. g. genus de specie, vel species de individuo, an, inquam, in tali propositione terminus superior retineat suam universalitatem: e. g. in his propositionibus: *Homo est animal*: *Petrus est homo*: an in prima terminus *animal* faciat universale genericum: & in secunda terminus *homo* faciat universale specificum: quæ controversia, aut quæstio, solet communiter sub his terminis ab auctoribus proponi: An universale maneat in actuali prædicatione.

525. Agitur autem hic de propositione mentali, & quidem supposita communi sententia, quod propositio mentalis sit actus unus realiter indivisibilis; si enim aliquis cum de Benedictis l. 3. Log. q. 2. c. 1. vellet

vellet defendere, quod propositio mentalis componatur ex tribus actibus, realiter inter se distinctis, quorum unus subiectum, alter prædicatum, tertius copulam exprimat, tolleretur potissima quæstionis difficultas, ut ex dicendis cuique patebit. Pariter, si quis quæstionem hanc agitare vellet de propositione vocali, cuius partes, nempe subiectum, & prædicatum, atque etiam copula, realiter inter se distinguuntur, vix esset aliquis locus disputandi.

526. Circa propositionem autem mentalem, quam pro nunc supponimus realiter indivisibilem, ulterius notandum 1. eam saltem communissime præsupponere duas apprehensiones simplices, seu primas mentis operationes, quarum una representet objectum, altera prædicatum; nam intellectus humanus (de quo nunc agimus, acturi postea de divino, & angelico) a prima mentis operatione progreditur ad secundam, debetque prius apprehendere convenientiam prædicati cum subiecto, antequam eam affirmet: & certe, nisi hoc dicatur, explicari non potest, quomodo scire possit, aut etiam debeat, intellectus libero voluntatis imperio determinari ad assensum, vel dissensum, vel etiam ad suspendendum omne iudicium. Omitto autem, an non in casu valde extraordinario hæc duæ apprehensiones simplices suppleri possint per unam apprehensionem complexam, quæ simul representet subiectum, & prædicatum.

527. Notandum est 2. quod, licet propositio mentalis realiter indivisibilis sit, tamen possit attingere duplex objectum; nam, si dicam, e. g. *Petrus non est lapis*: hæc propositio utique attingit Petrum, & lapidem: imo propositio mentalis indivisibilis potest idem objectum attingere dupliciter, seu modo æquivalenter duplici, vel per modum duorum, quatenus representat idem tanquam duo formaliter distincta, sive tanquam subiectum, & prædicatum: & hinc communiter solet dici, quod eadem propositio attingat idem objectum, tam subiective, quam prædicative: nempe subiective, & quidem in recto attingitur objectum tanquam id, de quo aliquid prædicatur: & prædicative idem etiam in recto attingitur, tanquam id quod prædicatur.

certe

certe quando dico: *Petrus est hic homo*: attingo eundem Petrum subjective, & predicative per modum duorum formaliter distinctorum.

528. Sane, sicut eadem propositio indivisibilis potest representare plura per modum unius, ita etiam potest representare unum per modum plurium formaliter distinctorum, de quo nemo dubitat, qui admittit, distinctionem rationis ratiocinatæ esse pure formalem. Sed & omnis propositio, ut recte ajunt Conimbricenses in *Præfation. Porphy.* 9. 6. a. 4. debet habere duos terminos formaliter distinctos, adeoque diversimode representantes idem objectum, saltem omnis propositio affirmativa, in qua objectum subjecti, & objectum prædicati est realiter idem.

529. Dein videtur certum, eundem hominem magis attingi ab ista propositione: *Petrus est hic homo*: quam ab ista: *Petrus non est lapis*; quia in ista tantum apparet ut unum distinctum a lapide, & attingitur tantum subjective: in priori vero propositione apparet ut duo formaliter distincta, & attingitur tam subjective, quam predicative, adeoque tota tendentia propositionis exhauritur in solo Petro. Totam ergo questionem hujus difficultas versatur in hoc, an idem realiter indivisibilis actus possit idem realiter objectum attingere, vel representare clare, & obscure, distincte, & confuse: seu, an possit idem discernere ab omni non ipso, & simul confundere cum aliis, ita, ut e. g. hæc propositio: *Petrus est homo*: subjective, quatenus dicit *Petrus*, discernat Petrum ab omni non ipso: at predicative, quatenus dicit *homo*, confundat Petrum cum omnibus aliis hominibus.

530. Dico. Propositio mentalis, prædicans terminum genericum de specifico, vel specificum de individuali, facit universale genericum, vel specificum: adeoque universale manet in actuali prædicatione. Assertio hæc est communior inter auctores, licet etiam opposita non destituatur sua auctoritate. Prob. conclusio 1. Universale definitur *unum aptum prædicari de multis*, id est, inferioribus, nempe universale genericum de multis speciebus, & specificum de multis individuis (ita certe hanc definitionem communissime accipiunt auctores) ergo probabilis dicitur,

tur, non destitui universalitatem per actualem prædicationem: prob. conseq. quia possibile dicit aptum ad existendum, non destruitur possibilitas per actualem existentiam: ergo a pari neque destruitur universalitas per actualem prædicationem: certe hoc debet saltem tamdiu verum haberi, quamdiu non ostenditur efficaciter oppositum, quod adversarii ostendere non possunt.

531. Prob. conclusio 2. Potest eadem propositio absque ulla contradictione tendere in idem objectum affirmative, & negative: e. g. si quis per errore de monstro, quod revera est homo, dicat: *Hoc monstrum non est homo*: vel si quis dicat: *Deus non est ens liberum*: nam, cum monstrum, & homo, Deus, & ens liberum, sint realiter identificata, idem realiter negatur, & affirmatur: item potest eadem propositio idem attingere explicite, & implicite: e. g. si quis dicat: *Sanctus Paulus Apostolus dicit, omnibus hominibus moriendum esse*: attingit explicite S. Paulum, eum expresse nominando, & attingit implicite in termino *omnibus hominibus*: ergo a pari etiam potest eadem propositio attingere idem objectum clare, & confuse.

532. Prob. conclusio 3. Eadem propositio mentalis indivisibilis potest representare totum id, quod aliqua pictura representat: sed potest eadem pictura representare idem objectum clare, & obscure: ergo id etiam potest propositio mentalis indivisibilis. ma. si negetur ex eo, quod pictura sit divisibilis, debet etiam negari, quod propositio indivisibilis possit unum hominem totum representare; quia etiam pictura unius hominis est divisibilis: hoc autem est contra omnes: & e contra omnes facile admittunt, quod eadem cognitio possit plures etiam distincte representare.

Minor superior est certa; nam utique sepiissime sunt tales picture, vel imagines, e. g. quæ representant aliquam victoriam ex prælio relatam, in quibus in fronte, vel superiore parte clare, & distincte intralauream coronidem pingitur militum ductor: simul pingitur confusa militum turma, addito numero, vel alio signo, quo, ut dein alia parte explicatur, designatur esse illa turma, cui immixtus etiam militum ductor,

ductor, pugnaverit; in hac autem turba ductor iste tantum confuse, & obscure, ita, ut ab aliis militibus discerni non possit, depicius est: adeoque talis imago bis ductorem exercitus, semel clare, semel obscure, representat.

533. Prob. conclusio 4. Si non manet universale in actuali prædicatione, tunc multa in Summulis, supposita tanquam certa, fallunt: hoc non debet asseri: ergo. ma. prob. nam 1. nunquam genus ut tale prædicatur de specie, nec species ut talis de individuo: nec datur prædicatione categorica, sed tantum identica, idemque est, siue dicatur: *Animal est homo*: siue: *Homo est animal*; quia, sicut in propositione posteriore restringitur prædicatum a subiecto, ita in priorè debet subiectum restringi a prædicato. 2. Ista propositio: *Petrus non est homo*: vel nullam habet contradictoriam mentalem, vel habet istam; *Petrus est hic homo*; nam alia mentalis contradictoria iuxta adversarios esset impossibilis: hoc autem non est conforme regulis Summulisticis: ergo. Plura alia similia adducuntur ab aliis, ut passim videre est: nobis hæcenus allata sufficiunt.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

534. **O**B. 1. Eadem propositio indivisibilis non potest idem objectum realiter discernere ab omni non ipso, & simul non discernere: sed juxta nos hoc deberet fieri: ergo. prob. mi. hæc propositio: *Petrus est homo*: discerneret Petrum ab omni non ipso ex parte subiecti, & simul non discerneret ab omni non ipso ex parte prædicati, realiter identificati cum subiecto: ergo. Resp. conc. ma. neg. mi. ad prob. neg. ant. in sensu reali acceptum; nam tam subiectum, quam prædicatum, realiter acceptum, Petrum discernit ab omni non ipso: attamen tam idem subiectum, quam prædicatum, Petrum simul confundit.

535. Dices 1. Non potest idem actus, seu eadem propositio mentalis, simul discernere, & confundere idem objectum: ergo. prob. aut. confundere est

NON

non discernere: ergo, si discernit, & confundit, tunc simul discernit, & non discernit: quæ sunt contradictoria. Resp. neg. ant. ad prob. dist. ant. confundere est non discernere, etiam realiter ullo modo. neg. antec. est non discernere formaliter eo modo, siue sub ea ratione, sub qua confundit. conc. ant. & dist. etiam consequ. tunc simul discernit, & non discernit realiter eodem modo. neg. consequ. non discernit formaliter eo modo, quo confundit: vel non discernit realiter alio modo, seu adhuc majore discretione. conc. consequ.

536. Sicut similitudo, & dissimilitudo, ita etiam confusio, & discretio, patitur magis, & minus; nam utique terminus *animal* est magis confusus, quam terminus *homo*: & hic magis discretivus, quam ille; quamvis sit minus discretivus, quam terminus *hic homo*, vel *Petrus*: idemque dicendum de propositionibus, in quibus hi termini prædicantur, & de quibus hic controvertitur. Rursus, sicut idem indivisibile ens, per eandem suam entitatem realiter acceptam, potest esse simile sub aliqua ratione formali, & dissimile sub alia ratione formali (de quo vide a num. 397.) sic idem indivisibilis actus intellectus per eandem suam tendentiam realiter acceptam, potest esse sub aliqua ratione formali confusus, & sub alia ratione formali discretivus.

Nec sunt ista contradictoria; quia tantum verificatur, quod idem realiter actus sit confusivus, & discretivus, non tamen omnimoda confusione, nec omnimoda discretione, sed tam confusione, quam discretione tantum imperfecta, quæ se mutuo non excludunt: sicut scilicet idem ens eidem alteri est simile, & dissimile, sed nec similitudine, nec dissimilitudine omnimoda, aut se mutuo excludente.

537. Dices 2. Saltem actus, confundens Petrum cum omnibus aliis hominibus, non potest esse actus, discernens Petrum ab omnibus aliis hominibus: sed juxta nos deberet esse talis: ergo. Resp. neg. maj. Hoc ipsum est, quod in prænotandis, & probationibus a n. 527. & seq. satis ostendimus, nempe posse eundem indivisibilem actum idem objectum, modo æquivalenter duplici, adeoque confuso, & discretivo, attingere, seu sub una formalitate illud confundere,

funderere, sub altera autem ipsum discernere. Interim in tali actu, sicut non est confusio omnimoda, ita nec discretio perfectissima; nam hic actus; *Petrus est hic homo*: magis adhuc discerneret, nempe æquivalenter his, seu sub gemina formalitate, tam subiecti, quam prædicati.

538. Dices 3. Hic actus: *Petrus est homo*: ex parte subiecti attingit ipsam individuationem Petri: ergo plene discernit Petrum. Resp. dist. conseq. ita tamen, ut adhuc plenius, vel perfectius possit discerni. conc. conseq. ita, ut non possit plenius, aut perfectius discerni. neg. conseq. Quidquid sit, an objectum jam individualiter discretum possit magis adhuc discerni, quasi extensive, seu a pluribus objectis, quod vix non negavimus *num. 377.* attamen potest adhuc magis discerni quasi intensive, seu discretione quasi intensiore, scilicet actu illo, qui objectum discernit modo æquivalenter duplici, qualis actus esset iste: *Petrus est hic homo*. Adde obiter, etiam in hac propositione: *Petrus, & Paulus, sunt homo*: posse eodem modo manere universale; quia, licet ex parte subiecti formaliter talis, non abstrahatur a pluralitate numerica, tamen abstrahitur ex parte prædicati formaliter talis, ut modo dictum de individuatione: aliud esset, si diceretur: *Petrus, & Paulus sunt homines*.

539. Dices 4. Juxta nos saltem idem actus esset clarus, & non clarus: hoc admitti non potest: ergo. Resp. dist. maj. esset clarus, & non clarus, excludendo claritatem illam, quam habet. neg. maj. excludendo claritatem aliam majorem, quam haberet alius actus, e. g. iste: *Petrus est hic homo*: conc. maj. & dist. sic min. neg. conseq. Scilicet actus est clarus, sed non clarior: & sic omnes cognitiones humanæ in via de quocumque objecto, etsi sint respectu nostri clarissimæ, tamen comparative ad cognitiones angelicas de eodem objecto, sunt obscuræ, seu minus claræ; quia, ut sæpe jam dictum, respectu ejusdem objecti potest dari cognitio clarior, & minus clara, sive in sensu modo explicato actus clarus, & non clarus.

Eodem modo responderi etiam potest, si objiciatur, quod juxta nos idem actus sit discretivus, & non discretivus,

An Universale maneat in Actuali, &c. 295
tius, confundens, & non confundens: scilicet non excluditur discretio, vel confusio, quæ actui inest, sed tantum alia major possibilis in alio actu. verbo: non excluditur ab hoc actu: *Petrus est homo*: discretio, sed additur ei, seu identificatur ei aliqua confusio, cum illa discretione compossibilis.

540. Dices 5. Ex dictis sequitur, quod actus: *Petrus est homo*: non sit clarior, quam terminus *homo*, per primam mentis operationem apprehensus: hoc est aperte falsum: ergo. Resp. neg. maj. nam ista apprehensio nullo modo habet claritatem, qua cognosceret simul individuationem, quam tamen simul cognoscit illa propositio; nec enim addita confusio, vel obscuritas, ex parte prædicati formaliter accepti, tollit claritatem, ex parte subiecti formaliter accepti, ut jam aliquoties dictum.

Dices 6. Apprehensio ista: *Petrus*: est ita clara, ut ratione suæ claritatis excludat omnem obscuritatem, vel confusionem: ergo etiam hic actus: *Petrus est homo*: est ita clarus, ut excludat omnem obscuritatem, vel confusionem. prob. conseq. hic actus ex dictis æquivalet illi apprehensioni: ergo. Resp. dist. ant. apprehensio illa est ita clara, ut excludat omnem confusionem ratione claritatis tantæ. neg. ant. ut istam excludat ratione claritatis talis. conc. ant. & neg. conseq. ad prob. dist. ant. æquivalet quoad claritatem tantam. conc. ant. quoad talem. neg. antec. & conseq. non enim apprehensio illa excludit omnem confusionem; quia est valde magna claritas, sed quia est talis, id est, a talibus speciebus producta, quæ non potuerunt ei tribuere aliud prædicatum: quæ ratio non pugnat pro actu illo: *Petrus est homo*.

541. Dices 7. Juxta dicta per hunc actum: *Petrus est homo*: aliquis sciret, quod Petrus sit hic homo, & simul id non sciret: hoc est falsum: ergo. Resp. neg. maj. nam utrumque non verificatur; si enim scire tantum significat, quomodocumque cognoscere, seu apprehendere, tunc falsum est alterum membrum, seu quod non sciret; nam confusio addita, vel identificata, non tollit priorem claritatem: sicut dissimilitudo e. g. inter hominem, & leonem, non tollit similitudinem omnem inter eosdem. Si autem scire

ferre significat judicare, esse hunc hominem, tunc falsum est primum membrum; nam per hunc actum non judicatur, Petrum esse determinate unum, vel hunc hominem. Non tamen propterea habens talem actum potest dubitare, an Petrus non sit alius, vel multiplex homo: sed tantum ab hoc potest præcindere; nam dubitare esset positive dicere: *Fortè non est unus, aut hic homo: quem actum clara apprehensio Petri excludit.*

Dices 8. Juxta nos sensus propositionis: *Petrus est homo: esset hic: Petrus, quem video, esse hunc hominem, est homo: sed qualis sit, nescio: sed hic sensus est absurdus: ergo.* Resp. neg. maj. Aliud est pure præcindere, aliud positive exprimere. Propositio objecta tantum abstrahit, ita, ut vi prædicati formaliter sumpti non cognoscatur, an Petrus sit hic, vel ille homo: hoc autem non est positive exprimere, vel dicere: *Nescio, qualis sit: nam præcisio, vel abstractio, non æquivaleret nescientiæ, & adhuc minus expressioni nescientiæ; alias etiam, quando quis diceret: Petrus est hic homo: sensus esset hic: Petrus, quem video, est hic homo: sed, qualis ego sum homo, nescio: nam per hanc propositionem aliquis omnino abstrahit a seipso.*

542. Dices 9. Propositio: *Petrus est hic homo: non facit universale: ergo nec propositio: Petrus est homo.* prob. conseq. sicut in priore terminus *homo* restringitur a particula *hic*, ita in posteriore restringitur idem terminus *homo* a subiecto *Petrus*: ergo est par ratio. Resp. neg. conseq. ad prob. dist. antec. terminus *homo* restringitur a particula *hic* eodem modo, sicut a subiecto *Petrus*. neg. ant. restringitur diverso modo. conc. ant. & neg. conseq.

In prima propositione terminus *homo*, & particula *hic* coalescunt in unum terminum, nec supponunt prævias duas apprehensiones, quarum una dicat *hic*, & altera *homo*, quibus dein prædicatum *hic homo* quoad modum tendendi æquivalet, & a quibus in idem prædicatum refundatur modus tendendi æquivalenter duplex, ratione cujus idem prædicatum appareat ut formaliter duo, & diversimode attingatur: at vero in secunda propositione *Petrus*, & *homo* non coalescunt in unum terminum: sed e con-

contra supponunt tales duas apprehensiones modo explicatas, adeoque non est par ratio.

Dices 10. Possêt dici, quod in propositione: *Petrus est hic homo: prædicatum supponat duas apprehensiones, quarum una dicat hic, altera homo: ergo fiet universale.* Resp. 1. neg. ant. nam hoc saltem ordinarie non fieri, supponunt auctores, dum communiter dicunt, duas apprehensiones, unam subiecti, alteram prædicati, tantum esse prævias ad propositionem, non autem ad terminum: & certe, si terminus *hic homo* supponeret duas apprehensiones, eisdem supponeret termini *omnis homo, aliquis homo: deberetque talis terminus esse formaliter duplex, quod est inauditum.*

Resp. 2. Si in casu extraordinario ille terminus *hic homo* supponeret duas apprehensiones, claram, & obscuram &c: possêt fieri universale; unde pro tali casu om. totum: sicut e contra etiam omitto, possibile esse propositionem, que supponat tantum unam apprehensionem complexam, representantem subiectum, & prædicatum, ita, ut quasi coalescant in unum terminum: & si eo casu subiectum sit singulare, etiam prædicatum erit singulare, nec fiet universale: & talem propositionem aliqui volunt esse hanc: *Ego sum homo: in quo tamen nihil decido.*

543. Objic. 2. Propositio: *Petrus est homo: æquivalet propositioni formaliter disjunctivæ, non facienti universale: ergo etiam ipsa non facit universale.* prob. conc. ideo facit universale; quia æquivalet apprehensioni præviæ facienti universale: ergo etiam non facit universale; quia æquivalet propositioni non facienti universale. Resp. dist. ant. æquivalet propositioni formaliter disjunctivæ quoad modum verificandi. conc. ant. quoad modum representandi. neg. ant. & conseq. ad prob. iterum dist. ant. quia æquivalet apprehensioni præviæ quoad modum representandi. conc. ant. quia ipsi æquivalet tantum quoad modum verificandi. neg. ant. & conseq.

Universalitas, aut non universalitas propositionum, non desumitur ex earum verificatione; nam quantum ad istam non differunt hæ propositiones: *Homo est animal rationale: & Omnis homo est animal rationale: & tamen etiam juxta adversarios prior*

prior facit universale, non vero posterior: verum universalitas, aut non universalitas desumitur ex representatione, an scilicet propositio clarius, vel obscurius, discretius, vel confusus, exhibeat objectum. Ex occasione obiter noto, dicta in Summulis num. 33. & 34. de suppositione subjecti, & prædicati distributiva, aut disjunctiva, intelligenda esse de suppositione, non formaliter, sed æquivalenter tali, & quoad verificationem, non vero quoad modum representandi.

544. Objic. 3. Juxta nostra principia dicendo: *Petrus est animal*: idem prædicaretur de Petro, quod prædicatur de equo, dicendo: *Equus est animal*: sed hoc est absurdum: ergo. Resp. dist. maj. hoc est, ex parte prædicati daretur idem objectum representationis. conc. maj. daretur idem objectum verificationis. neg. maj. & dist. sic min. neg. conseq. In utraque propositione hac prædicantur omnia animalia predicatione præcisiva, quatenus præscinditur, seu non discernitur, quænam pars subjectiva animalis præ alia conveniat Petro, aut equo: simul eadem prædicatio est non quidem formaliter, attamen æquivalenter disjunctiva, quatenus tantum in uno exigit verificari; unde objectum representationis in utraque propositione est idem: at diversum est objectum verificationis; nam prima propositio verificatur per animal rationale, altera per animal inanimabile.

545. Objic. 4. Sicut se habet divisibilitas ligni, e. g. bipalmaris, in duos palmos ad actualem divisionem, ita se habet prædicabilitas universalis ad actualem prædicationem: sed illa divisibilitas ligni tollitur per actualem divisionem: ergo etiam tollitur prædicabilitas universalis per actualem prædicationem. Resp. neg. maj. Divisibilitas ligni involvit unionem continuativam duorum palmorum, quæ manifeste destruitur per divisionem: at prædicabilitas universalis nihil involvit præter multiplicatam, atque unitatem naturæ, quarum neutra destruitur per prædicationem.

Dices. Universalitas naturæ in statu reali tollitur per additam singularitatem realem: ergo universalitas prædicati in statu intentionali tollitur per additam singularitatem intentionalem subjecti.

Resp. 1.

Resp. 1. neg. suppositum antecedentis; non enim datur universalitas naturæ in statu reali, adeoque neque tollitur per singularitatem; tolli enim non potest, quod prius non fuit. Resp. 2. neg. conseq. Si daretur universalitas naturæ in statu reali, & tolleretur per singularitatem, deberet illa universalitas involvere negationem singularitatis, quæ tolleretur per additionem singularitatis: nihil autem involvit prædicabilitas universalis, quod tollatur per actualem prædicationem.

546. Objic. 5. Si universale potest manere in actuali prædicatione, poterit etiam de Petro prædicari universale: sed hoc est falsum: ergo. prob. min. non potest dici: *Petrus est universale*: *Petrus est species* &c. ergo non potest de Petro prædicari universale. Resp. dist. maj. poterit de Petro prædicari universale directe, & exercite, vel etiam primo intentionaliter sumptum. conc. maj. universale reflexe, & signate, vel secundo intentionaliter sumptum. neg. maj. & dist. sic min. neg. conseq. ad prob. conc. ant. & sub priori distinctione conc. vel neg. conseq. Universale directe, seu exercite, aut primo intentionaliter sumptum, nihil est aliud, quam natura e. g. humana multiplex a parte rei, quæ prædicatur præcisive de Petro, quando dicitur: *Petrus est homo*: universale autem reflexe, seu signate, aut secundo intentionaliter sumptum, est complexum ex natura multiplici, & cognitione confusa, quod complexum non potest prædicari de Petro.

547. Ubi noto 1. ex de Benedictis l. 2. Log. qu. 1. cap. 9. quod concreta ista, sive termini isti secundo intentionales universale, species &c. non possint tantum materialiter, specificative, aut denominative prædicari, id est, ita, ut tantum subjectum concreti veniat in recto: sed debeant semper prædicari formaliter, seu quasi reduplicative, ita, ut etiam forma, nempe cognitio confusa, veniat in recto; unde non possunt prædicari de illo, cui non identificatur cognitio; quare, cum Petro cognitio non identificatur, non potest dici: *Petrus est universale*.

Noto 2. quod hi termini secundo intentionales universale, species &c. prædicati, seu affirmati de termino primo intentionali, reddant etiam istum secundo

cundo intentionalem, ita, ut fiat prædicatio formalis, & suppositio simplex, quæ non patitur descensum; hinc mala est illatio: *Homo est universale*: ergo etiam *Petrus est universale*; quia in hac propositione terminus *homo* significat idem, ac *homo confuse cognitus*, seu *sumptus una cum cognitione confusa*. Et hæc habentur ex communi autoritate, & usu, qui in questionibus de nomine valet præ omni ratione.

548. Dices 1. Ergo Petrus cum cognitione confusa erit universale. Resp. neg. suppositum. Cognitionis, quæ dicit *Petrus*, non est confusa, prout requiritur ad universale; quia non abstrahit a singularitate; unde propositio: *Petrus est homo*: non facit universale, quatenus dicit *Petrus*, sed quatenus dicit *Homo*. Neque hæc propositio est secundo intentionalis, sed primo intentionalis juxta communissimam auctoritatem: neque habet pro objecto cognitionem, sed humanitatem, quam humanitatem ipsa propositio confuse cognoscit: e contra terminus *universale* habet pro objecto præter rem, seu naturam multiplicem; etiam aliquam cognitionem, quam ipse reflexe cognoscit.

Dices 2. Ergo saltem poterit dici: *Petrus est universale exercite sumptum*. Resp. neg. illatum; quia hæc est nova reflexio, atque adeo per multiplicatas reflexiones prædicatur de Petro cognitio prædicatione formali, seu in recto, quod nequit fieri cum veritate: verbo: hi termini *universale*, *species*, & similes juxta communem non possunt prædicari, nisi prædicatione formali, in qua eorum forma, nempe cognitio confusa, veniat in recto, adeoque identificetur cum subjecto, de quo prædicatur: atqui cognitio confusa, quæ tanquam forma constituit universale, nulla ratione potest identificari Petro: ergo.

ARTICULUS VII.

A quibus, & per quos Actus possit fieri Universale.

549. **D**ico 1. Deus, seu intellectus divinus, non potest facere universale. ita auctores communiter contra unum, aut alterum recentiorem. Prob. conclusio. Cognoscere rem non omni eo modo, quo

A quibus, & per quos Actus possit, &c. 301
quo a parte rei in se est, seu cognoscere eam non discernendo clare ab omnibus aliis, sed confundendo cum pluribus, est rem cognoscere, non clarissime, & perfectissime, aut comprehensive, sed obscure, confuse, & imperfecte, seu inadæquate: atqui facere universale est cognoscere rem non omni modo, quo a parte rei est, sive eam non clare discernere, sed confundere cum pluribus: ergo est cognoscere rem non perfectissime, aut comprehensive, sed obscure, confuse, & imperfecte, seu inadæquate: cognoscere autem rem non clarissime, vel non perfectissime, sed confuse, imperfecte &c. repugnat Deo: ergo etiam eidem repugnat facere universale.

550. Major videtur innegabilis; quid enim est confuse cognoscere, quam non discernere ab aliis? quid non clarissime cognoscere, quam non omni claritate cognoscere? qua utique non cognoscitur objectum, quod non tam clare cognoscitur, ut ab aliis discernatur: certe animal rationale a longe cognitum, ita, ut non discernatur ab irrationalibus, juxta omnes cognoscitur confuse, & obscure: quid tandem est rem imperfecte, & inadæquate cognoscere, quam ita cognoscere, ut non plene representetur essentia rei, seu, ut non habeatur plena, adæquata, perfecta, & comprehensiva cognitio objecti, prout hoc a parte rei datur? Minor superior est clara omnibus, qui tenent nostram sententiam de universali, quam in ordine ad hanc questionem supponimus (nam utique Deus possit facere universale, admissio universali Scotistico) certe cognitio faciens universale necessario est confusa, præcisiva, inadæquata &c. Subsumptum iterum videtur innegabile: ergo.

551. Dices forte, cognitionem divinam tamen realiter esse perfectissimam, & clarissimam; eo quod modo tendendi confuso, & non discretivo, realiter identificatus sit alter modus tendendi clarissimus, & comprehensivus, ac perfectissime discretivus &c. fere sicut in propositione faciente universale: *Petrus est homo*: modo tendendi confuso, ex parte prædicati formaliter talis, identificatus est modus tendendi clarus, & discretivus, ex parte subjecti formaliter talis.

Sed contra est. Cognitio divina non potest præter infinitam perfectionem involvere aliquid positive imperfectum: atqui confuse, præcisive, imperfecte, aut inadæquate cognoscere objectum, dum perfecte est cognoscibile, est aliquid positive imperfectum: ergo. maj. est omnibus certa. min. prob. imprimis ex communi hac de re sensu: certe omnes judicant, ideo nostras cognitiones esse positive imperfectas, eo quod istas, vel similes imperfectiones involvant.

552. Probatur eadem minor ex eo quoque, quod alias etiam posset admitti in cognitione divina discursus formalis, probabilitas, formidolositas, prima mentis apprehensio &c. nam etiam posset dici, quod cum istis simul detur in illa cognitione iudicium immediatum, evidentia, certitudo, ac firmitas infinita &c. hæc tamen posse in cognitione divina componi, nemo admittit. Quod spectat ad illam propositionem: *Petrus est homo*: utique est imperfecta, atque etiam Deo repugnans, hoc ipso, quod præter claritatem habeat quoque obscuritatem, quam non habet hæc propositio perfectior, & Deo possibilis: *Petrus est hic homo*.

Nec dicas, a Theologis quibusdam defendi, scientiam simplicis intelligentiæ non cognoscere, nisi possibile, & scientiam mediam non cognoscere, nisi conditionate futura; nam hæc tantum dicuntur de istis scientiis formaliter, aut virtualiter, non autem de ipsis realiter sumptis; quippe istæ scientiæ, atque etiam scientia visionis, realiter inter se identificantur, & abstractio tantum se tenet ex parte nostri intellectus, eas scientias imperfecte cognoscens: præterquam quod objecta in signo scientiæ simplicis intelligentiæ, atque mediæ, non aliter cognoscibilia sint (quæ ulterius discutienda merito Theologis relinquimus) at nostro in casu objecta perfectius, quam tantum confuse, aut præcisive, cognoscibilia sunt.

553. Dico 2. Angeli, & homines, seu intellectus angelicus, & humanus, possunt facere universale. ita communis. Prob. conclus. Imprimis de hominibus est res clara ab experientia, qua experimur, nos sepe res tantum confuse, præcisive, & in

com-

communi cognoscere, adeoque facere universale. Prob. itaque de Angelis. Angeli multa non cognoscunt clare, & individualiter: ergo possunt ea cognoscere confuse, & in communi, seu universaliter, adeoque facere universale circa multa. ant. prob. Angeli non cognoscunt clare plurima possible, futura contingentia, cordium secreta, supernaturalia &c. ergo.

554. Dico 3. Universale potest fieri per quamlibet ex tribus mentis operationibus. ita communis: & quoad duas mentis operationes, primam, & secundam, conclusio jam probata est supra num. 523. & seq. atque ex iisdem rationibus idem etiam facile probatur de tertia mentis operatione, sive discursu; quia conclusio, quoad modum tendendi confusum, & præcisivum, proportionatur præmissis: quare, si in his sit universale, etiam fiet in conclusione, sive discursu.

555. Dico 4. Universale strictè dictum non potest fieri per actum voluntatis. ita communis auctores. Prob. Universale, vel saltem unitas ejus, debet esse ens rationis, seu talis terminus, qui possit pro suo objecto supponere in ordine ad prædicationem; quia universale debet esse prædicabile: hoc autem convenit soli actui intellectus, seu cognitioni, cui tanquam imagini, & signo formali tribuimus prædicata, quæ rebus ipsis conveniunt: non autem convenit actui voluntatis, e. g. amoris, qui non potest supponere pro suo objecto: ergo. Hoc quidem verum est, quod actus voluntatis possit ferri in naturam in communi, e. g. amare medicinam in communi, pecunias in communi &c. at, ut ex modo dictis colligitur, hoc non sufficit ad universale, nisi fiat quæstio de voce, de qua non esset opera pretium pluribus litigare.

556. Dico 5. Per actus sensuum, aut phantasiæ, non potest fieri universale, saltem strictissime scientificum. ita S. Thomas, & alii plures citati ab Augustino Laurentio *tract. 1. Log. disp. 5. num. 31*. Prob. Neque actus sensuum externorum, neque actus sensus interni, seu phantasiæ, possunt perfecte præscindere ab accidentibus particularibus loci, temporis, figuræ, coloris &c. ergo non possunt facere univer-

fale saltem strictissime scientificum ex num. 510. prob. ant. sensus internus, & externi, sunt potentia tantum materiales: ergo etiam eorum modus cognoscendi, qui sequitur modum essendi, est materialis, adeoque non potest abstrahere a materia, certis accidentibus loci, temporis &c. signata.

557. Constat. Habetur ab experientia, quod, quando videmus aliquid, id videamus in aliquo loco, habens aliquam magnitudinem, colorem &c. & par est ratio de aliis sensibus externis; nam etiam audiendo vocem percipimus eam esse gravem, vel acutam, ex hoc, vel illo loco proveniente &c. quin etiam, quando in somno phantasia aliquid nobis per imaginationem præsentat, id exhibet in aliquo loco, magnum, vel parvum, aliquo colore affectum &c. & huic nostræ phantasiæ, seu sensui interno, etiam similis quoad hoc est sensus internus brutorum: ergo actus sensuum non præcindunt a circumstantiis &c. adeoque non faciunt universale strictissime scientificum.

Si autem sumatur universale minus strictè, atque per illud intelligatur tantum cognitio aliquorum individuorum obscura, & non discretiva eorum individuorum inter se, possunt sensus externi, & multo magis internus, facere tale universale; nam potest e. g. oculus a longe videre tabulam, decem diversis coloribus pictam, sed ita confuse, ut nulum colorem ab altero discernat: potest auris audire plurium simul cantantium voces, quin unam discernat ab altera &c. & multo magis potest talem tabulam, vel talem cantum, confuse repræsentare phantasia.

558. Dico 6. Per voces non potest fieri universale scientificum, primario a Logica considerabile. ita sentire debent omnes auctores, qui nobiscum tenent, objectum Logicæ saltem primarium non esse voces. Prob. Si voces non considerantur primario a Logica, sed conceptus, tunc etiam prædicabilitas vocum non consideratur primario, sed prædicabilitas conceptuum: sed, si prædicabilitas vocum non consideratur primario, tunc neque primario consideratur universale, ex ea prædicabilitate constitutum: ergo.

Quia

Quia tamen voces non sunt tantum qualecumque signum instrumentale ad placitum, sed signum in propositione vocali supponens pro re significata, itemque signum prædicabile, potest mea pace dici, per voces fieri posse universale secundario considerabile a Logica; neque tamen propterea ramus appendus cellæ vinariæ faciet universale cum vino; quia nec est signum supponens in propositione aliqua pro vino, neque est ipse prædicabilis de vino &c. Sed de his fatis.

ARTICULUS VIII.

Solvuntur Objectiones.

559. **O**bjic. 1. contra 1. conclusionem. Deus cognoscit nostras cognitiones, quæ faciunt universale: ergo etiam ipse facit universale. prob. conseq. in istis nostris cognitionibus Deus cognoscit naturam communem confuse: ergo facit universale. prob. ant. Deus cognoscit naturam, prout repræsentatur ab illis cognitionibus: sed ab iis repræsentatur confuse: ergo. Hæc obiectio non distinguit inter se cognoscere in alio, & cognoscere ad modum alterius: quæ bene distinguit Martinez de Deo scientie contror. 2. disp. 6. sect. 1. & 3. nam in alio cognoscere est tantum cognoscere aliquid in medio, habente connexionem, vel ordinem ad illud: & sic Deus in nostris cognitionibus cognoscit earum objecta: at vero cognoscere ad modum alterius est cognoscere conformando suam cognitionem illi alteri, seu eo modo cognoscere, quo illud cognoscit, vel repræsentat. At sic Deus non cognoscit objecta in nostris cognitionibus; alias deberet etiam in nostris cognitionibus falsis objecta cognoscere falso, quod nemo potest admittere.

560. Sic etiam venatores, in impresso pulveri, vel nivis vestigio feræ, cognoscunt feram, e. g. cervam: sed non eam cognoscunt ad modum vestigi: sic quoque in imagine, etiam pessime, & inepte repræsentante Cæsarem, cognoscit quis Cæsarem, quem alias vidit: at non cognoscit eum ad modum talis imaginis: sed cognoscit imaginem esse male factam,

& simul producit in se ratione specierum aliarum, quas de Cæsare habet, cognitionem hujus multo meliorem: & ista imago inepta ei tantum servit ad excitandas species meliores, quas aliunde de Cæsare habet.

Et sic etiam Deus, cognoscendo nostras confusas, & imperfectas cognitiones, e. g. de natura humana, determinatur quidem ad cognoscendam etiam naturam humanam, verum non ad eam cognoscendam confuse, aut ad modum representationis, cum cognitione confusa identificata, sed clarissime & ad modum representationis infinite perfecte, quam habet in divina scientia, vel intellectu: simul etiam Deus cognoscit, nostras cognitiones esse malas, & imperfectas representationes. In forma neg. conseq. ad prob. neg. ant. ad hujus prob. neg. ma.

561. Dices. Cognitionis divina est veluti speculum: sed istud representat objectum ita, prout ei objicitur: ergo etiam cognitio divina. Resp. conc. totum: sed objectum cognitionis divinæ in isto casu est nostra cognitio confusa, & imperfecta, quam cognitio divina clarissime in se representat talem qualis est: at per hoc non facit universale, ut patet: objectum autem hujus cognitionis confusæ cognitio divina quidem cognoscit in cognitione nostra modo explicato n. 559. & 560. at id non cognoscit ad modum nostræ cognitionis: certe si etiam in speculo videam vestigium feræ, vel imaginem Cæsaris male formatam, non propterea cognosco, etiam tantum precise, feram tanquam vestigium, vel Cæsarem talem, qualem eum representat imago male facta.

562. Ob. 2. contra 5. conclusionem. Possunt per actus sensuum externorum attingi objecta confuse, & quando non sunt, & ubi non sunt: ergo possunt perfecte confundi, abstrahendo a circumstantiis loci, & temporis: ergo possunt cognosci stricte universaliter. prob. ant. sæpe, quando videtur aliquod objectum a longe, non discernitur, quo colore sit affectum: adeoque videntur omnes colores existentes, & non existentes: vel certe, quando objectum videtur album, non discernitur albedo in individuo, sed confunduntur omnes albedines existentes, & non existentes, ut vult Hurtadus *disp. 5. Metaphys. sec. 12.* item sæpe

sæpe videtur sol existens supra horizontem, quando adhuc infra eum existit: rursus, quando gyratur ignis, e. g. funis igniarius, videtur ignis in toto circulo, cum tamen tantum sit in exiguo ejus spatio: adeoque videntur objecta, ubi non sunt: ergo.

563. Resp. neg. ant. hæc enim opinio Hurtadi est singularis contra communem aliorum; nam juxta communissimam, sensationes, etiam obscuræ, ac debiles, tamen sunt cognitiones intuitive, & fiunt vel per species proprias ab objecto emissas, vel certe per ipsum objectum immediate applicatum: adeoque non possunt elici circa objecta non existentia; itaque ad prob. neg. ant. nam imprimis videtur obscure ille color, qui est in objecto, de quo plura Physici, quando de coloribus; dein ipse sol videtur supra horizontem, sed per refractionem, suo modo, sicut objectum, ex. gr. nummus, qui prius ob certum situm non videbatur in aliquo vase, tamen potest fieri visibilis infusa aqua: ignis etiam in fune igniario ipsemet emittit lumen, vel species, quæ videntur, quidquid sit de modo, quo conservantur, quem explicare non spectat ad Logicum: quamvis forte in hoc casu sola decipiatur phantasia, dum ob celeritatem motus funis, & visionum sibi succedentium, putat adhuc videri ignem ibi, ubi non amplius videtur. vide de hac experientia *Metaph. 201. Phys. univers.*

QUÆSTIO SECUNDA.

De Universalibus in Specie.

ARTICULUS I.

Quid sit Genus, & quomodo definiatur.

564. **D**Iximus supra n. 479. quod quinque communiter cum Porphyrio assignari soleant universalialia, nempe *genus, species, differentia, proprium, & accidens*: & hic numerus, seu divisio, etiam communiter ex eodem Porphyrio hac ratione probatur. Tot statui debent universalialia, quot modis aliquid est prædicabile: sed quinque modis aliquid est prædicabile: